

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Факультет № 3
Кафедра поліцейської діяльності та публічного адміністрування

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
навчальної дисципліни «Запобігання та протидія домашньому
насильству»
обов'язковий компонент освітньої програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Галузь знань 26 «Цивільна безпека»
спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність» (Поліцейські)

Вінниця 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 21.12.2023 № 11

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 3
Протокол від 20.12.2023 № 13

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 21.12.2023 № 11

Розглянуто на засіданні кафедри поліцейської діяльності та публічного адміністрування факультету № 3 (протокол від 18.12.2023 № 33)

Розробники:

1. Завідувач кафедри поліцейської діяльності та публічного адміністрування, д.ю.н., професор Джафарова О.В.
2. Старший викладач кафедри поліцейської діяльності та публічного адміністрування, доктор філософії Грідіна Н.Ю.

Рецензенти:

1. Старший оперуповноважений сектору розшуку злочинців і зниклих громадян відділу кримінальної поліції Харківського РУП №2 ГУНП в Харківській області, доктор філософії Пономаренко О.С.
2. Доцент кафедри адміністративного права та процесу, к.ю.н., доцент Пабат О.В.

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами

1.1. Денна форма навчання

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 4							
Тема № 1. Поняття, види та правове регулювання попередження домашнього насильства	20	4	4	2		10	залік
Тема № 2. Реагування поліцейським на випадки домашнього насильства.	14	2	2	2		8	
Тема № 3. Взаємодія ДОП з органами виконавчої влади, місцевого самоврядування, громадськістю та міжнародними організаціями щодо запобігання та протидії домашньому насильству.	14	2	2	2		8	
Тема № 4. Діяльність ДОП із запобігання та протидії домашньому насильству	14	2	2	2		8	
Тема № 5. Попередження та протидія жорстокому поводженню із дітьми.	14	2	2	2		8	
Тема № 6. Загальні положення та особливості винесення поліцейськими термінового заборонного припису, проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства.	14	2	2	2		8	
Всього за семестр № 4:	90	14	14	12		50	

3. Методичні вказівки до семінарських та практичних занять

Тема № 1 Поняття, види та правове регулювання попередження домашнього насильства.

Семінарське заняття: Поняття, види та правове регулювання попередження домашнього насильства.

Навчальна мета заняття: поглибити і розширити знання слухачів щодо насильства в сім'ї як порушення прав людини та соціальної проблеми та масштабів насильства в Україні. Ознайомитись з історико-правовим екскурсом, розвитком концепції попередження та протидії гендернообумовленому насильству, домашньому насильству в міжнародних документах. Визначити поняття та види домашнього насильства, його основні прояви та ознаки; види відповідальності за скоєння домашнього насильства.

Кількість годин: – денна форма – 4;
– заочна форма - 2.

Навчальні питання:

1. Поняття, форми та типи домашнього насильства. Насильство щодо дітей.
2. Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству
3. Спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству

План проведення заняття:

I. Обговорення навчальних питань у такій послідовності:

1. Поняття, форми та типи домашнього насильства. Насильство щодо дітей.
2. Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.
3. Спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству

II. Заслуховування цільових виступів слухачів із актуальних питань.

III. Підведення підсумків заняття.

Теми цільових виступів курсантів:

1. Поняття, ознаки та принципи поліцейської діяльності.
2. Конвенція Ради Європи № 210 по попередженню насильства щодо жінок та домашнього насильства та боротьбі із цими явищами. Сфери надання поліцейських послуг.

Теми рефератів:

1. Становлення діяльності міжнародних організацій у протидії насильству в сім'ї (Організація Об'єднаних Націй, Рада Європи, Організація з безпеки та співробітництва в Європі, Дитячий Фонд ООН ЮНІСЕФ).
2. Національне законодавство щодо протидії домашньому насильству, гендернообумовленому насильству.

Література (1-42).

Практичне заняття: Поняття, види та правове регулювання попередження домашнього насильства.

Кількість годин: – денна форма – 2;
– заочна форма - 0.

Місце проведення: згідно з розкладом.

Навчальні питання:

1. Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству
2. Спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству

План проведення поліцейського квесту:

На початку кожний слухач отримує індивідуальну фабулу справи про вчинення домашнього насильства (адміністративне правопорушення) та письмово вирішує завдання щодо правильного застосування норм чинного законодавства стосовно конкретної ситуації.

Перший етап – з метою закріплення за темою теоретичного матеріалу:

1. Засвоїти поняття «превентивна діяльність поліції у сфері запобігання домашньому насильству» та принципи її здійснення.
2. Розкрийте зміст і сутність гендерно-обумовленого насильства (насильства за ознакою статі).
3. Розмежуйте домашнє насильство та гендерно-обумовлене насильство.
4. Назвіть види домашнього насильства.
5. Визначте та дайте характеристику законодавчим та підзаконним нормативно-правові акти України, якими регламентується превентивна діяльність Національної поліції у сфері попередження домашнього насильства.
6. Вкажіть повноваження поліцейських під час застосування превентивних поліцейських заходів.
7. Чи вичерпний перелік превентивних поліцейських заходів наведений у ст. 31 Закону України «Про Національну поліцію»? Відповідь обґрунтуйте.

Другий етап – практичне вирішення задач, запис мотивованого рішення у зошит:

Задача 1. Сергій та Надія зустрічались 2 роки. Познайомившись із Валерієм Надія у нього закохалась, і почуття ці були взаємними. Вони одружились та розпочали спільне сімейне життя. Однак, Сергій розпочав телефонувати, зустрічати на вулиці колишню подругу та погрожувати її тілесними ушкодженнями, якщо вона до нього не повернеться.

Чи можна кваліфікувати цю ситуацію як домашнє насильство? Чому?

Хто є жертвою насильства? Яким чином це можна встановити?

Які види насильства вчиняються по відношенню до жертви?

Складіть відповідні процесуальні документи для документування факту домашнього насильства.

Якою має бути тактика розмови з жертвою та кривдником?

Третій етап – Курсанти розбиваються на групи по 5 осіб та складають алгоритм дій поліцейського в разі залучення до забезпечення публічної безпеки і порядку в за вищенаведеною фабулою:

Додаткове матеріальне забезпечення: бланки документів

Розподіл ролей:

А): поліцейський-3; правопорушник-1; потерпілий – 1.

Оцінювання: сукупність отриманих балів за проходження поліцейського квесту, а саме оцінюється:

А) точність кваліфікації дій правопорушників-1 бал;

Б) правомірність дій – 1 бал;

В) дотримання заходів особистої безпеки - 1 бал

Г) вірно складені адміністративні матеріали – 2 бали.

Тема № 2 Реагування поліцейським на випадки домашнього насильства.

Семінарське заняття: Реагування поліцейським на випадки домашнього насильства.

Навчальна мета заняття: поглибити і розширити знання слухачів щодо підстав для вжиття заходів щодо попередження домашнього насильства. З'ясувати поняття, завдання та принципи провадження в справах про адміністративні правопорушення; стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення: порушення справи і попереднє з'ясування її обставин; розгляд справи та прийняття у ній рішення (постанови); перегляд справи (оскарження або опротестування постанови у справі про адміністративне правопорушення); виконання винесеної постанови про накладення адміністративного стягнення.

Кількість годин: – денна форма – 2;
– заочна форма - 0.

Навчальні питання:

1. Повноваження уповноважених підрозділів органів Національної поліції України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.
2. Приводи та підстави порушення адміністративної справи за ст.173-2 «Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування» КУпАП.
3. Алгоритм дій поліцейського на випадки домашнього насильства, що містять ознаки адміністративного правопорушення.
4. Алгоритм дій дільничного офіцера поліції під час розгляду заяв і повідомлень про вчинення домашнього насильства, що містять ознаки злочину.
5. Спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству.

План проведення заняття:

I. Обговорення навчальних питань у такій послідовності:

1. Повноваження уповноважених підрозділів органів Національної поліції України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.
2. Приводи та підстави порушення адміністративної справи за ст.173-2 «Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування» КУпАП.
3. Алгоритм дій поліцейського на випадки домашнього насильства, що містять ознаки адміністративного правопорушення.
4. Алгоритм дій дільничного офіцера поліції під час розгляду заяв і повідомлень про вчинення домашнього насильства, що містять ознаки злочину.
5. Спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству.

II. Заслуховування цільових виступів слухачів із актуальних питань.

III. Підведення підсумків заняття.

Теми цільових виступів курсантів:

1. Правове регулювання застосування спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству.

2. Сутність оцінки ризиків вчинення домашнього насильства.

Теми рефератів:

1. Порядок винесення обмежувального припису стосовно кривдника.

2. Відповідальність за умисне не виконання зобов'язань, що передбачені у терміновому заборонному приписі стосовно кривдника.

Література (1-42).

Практичне заняття: Реагування поліцейським на випадки домашнього насильства.

Навчальна мета заняття: поглибити і розширити знання слухачів щодо підстав для вжиття заходів щодо попередження домашнього насильства. З'ясувати поняття, завдання та принципи провадження в справах про адміністративні правопорушення; стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення: порушення справи і попереднє з'ясування її обставин; розгляд справи та прийняття у ній рішення (постанови); перегляд справи (оскарження або опротестування постанови у справі про адміністративне правопорушення); виконання винесеної постанови про накладення адміністративного стягнення.

Кількість годин: – денна форма – 2;

– заочна форма - 2.

Місце проведення: згідно з розкладом.

Навчальні питання:

1. Алгоритм дій поліцейського на випадки домашнього насильства, що

містять ознаки адміністративного правопорушення.

2. Алгоритм дій дільничного офіцера поліції під час розгляду заяв і повідомлень про вчинення домашнього насильства, що містять ознаки злочину.

3. Спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству.

План проведення поліцейського квесту:

На початку заняття кожний слухач отримує індивідуальну фабулу справи про вчинення домашнього насильства (адміністративне правопорушення) та письмово вирішує завдання щодо правильного застосування норм чинного законодавства стосовно конкретної ситуації.

Перший етап – з метою закріплення за темою теоретичного матеріалу:

1. Засвоїти поняття «профілактичний облік кривдників», «дитина-кривдник» та особливості профілактичної роботи з останньою.
2. Розкрийте зміст і сутність програм для кривдників.
3. Розмежуйте поняття «терміновий заборонний припис стосовно кривдника» та «обмежувальний припис».

4. Назвіть завдання профілактичної роботи із кривдниками. .

5. Визначте та дайте характеристику законодавчим та підзаконним нормативно-правовим актам України, якими регламентується реагування поліцейських на випадки домашнього насильства.

6. Вкажіть повноваження поліцейських під час застосування термінового заборонного припису стосовно кривдника.

Другий етап – практичне вирішення задач, запис мотивованого рішення у зошит:

Фабула. Наталя та Сергій спільно проживали 4 роки. Одного дня Сергій вирішив припинити відносини із уже колишньою пордугою. Наталя не погодилась на таке закінчення романтичних відносин і погрожувала звернутись до поліції із заявою про зґвалтування, якщо хлопець здійснить свій намір.

Чи можна кваліфікувати цю ситуацію як домашнє насильство? Чому?

Хто є жертвою насильства? Яким чином це можна встановити?

Які види насильства вчиняються по відношенню до жертви?

Складіть відповідні процесуальні документи для документування факту насильства в сім'ї.

Якою має бути тактика розмови з жертвою та кривдником?

Третій етап – Курсанти розбиваються на групи по 5 осіб та складають алгоритм дій поліцейського в разі залучення до забезпечення публічної безпеки і порядку в за вищенаведеною фабулою:

Додаткове матеріальне забезпечення: бланки документів

Розподіл ролей:

А): поліцейський-3; правопорушник-1; потерпілий – 1.

Оцінювання: сукупність отриманих балів за проходження поліцейського квесту, а саме оцінюється:

А) точність кваліфікації дій правопорушників-1 бал;

Б) правомірність дій – 1 бал;

В) дотримання заходів особистої безпеки - 1 бал

Г) вірно складені адміністративні матеріали – 2 бали.

Тема № 3 Взаємодія дільничного офіцера поліції з органами виконавчої влади, місцевого самоврядування, громадськістю та міжнародними організаціями щодо запобігання та протидії домашньому насильству.

Семінарське заняття: Взаємодія дільничного офіцера поліції з органами виконавчої влади, місцевого самоврядування, громадськістю та міжнародними організаціями щодо запобігання та протидії домашньому насильству.

Навчальна мета заняття: поглибити і розширити знання слухачів щодо принципів координації та взаємодії у сфері профілактики та протидії домашньому насильству. Основні суб'єкти попередження домашнього насильства та надання допомоги постраждалим від домашнього насильства.

Повноваження та функції підрозділів Міністерства соціальної політики як уповноваженого органу державної влади у сфері попередження домашнього насильства, Міністерства охорони здоров'я. Взаємодія ДОП з підрозділами Міністерства соціальної політики, Міністерства охорони здоров'я щодо протидії домашньому насильству. Центри соціальних служб у справах сім'ї, дітей та молоді. Служба у справах дітей.

Кількість годин: – денна форма – 2;
– заочна форма - 2.

Навчальні питання:

1. Поняття взаємодії дільничних офіцерів поліції з органами виконавчої влади, місцевого самоврядування, громадськістю та міжнародними організаціями щодо запобігання та протидії домашньому насильству.
2. Сутність взаємодії ДОП з територіальним підрозділами Міністерства соціального захисту, Міністерства охорони здоров'я та іншими щодо запобігання та протидії домашньому насильству.
3. Взаємодія ДОП із мобільними бригадами соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі.

План проведення заняття:

I. Обговорення навчальних питань у такій послідовності:

1. Поняття взаємодії дільничних офіцерів поліції з органами виконавчої влади, місцевого самоврядування, громадськістю та міжнародними організаціями щодо запобігання та протидії домашньому насильству.
2. Сутність взаємодії ДОП з територіальним підрозділами Міністерства соціального захисту, Міністерства охорони здоров'я та іншими щодо запобігання та протидії домашньому насильству.
3. Взаємодія ДОП із мобільними бригадами соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі.

статі.

II. Заслуховування цільових виступів слухачів із актуальних питань.

III. Підведення підсумків заняття.

Теми цільових виступів курсантів:

1. Діяльність мобільних бригад соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі.

2. Національна «Гаряча лінія» з питань запобігання домашньому насильству центру «Ла Страда - Україна».

Теми рефератів:

1. Повноваження та можливості міжнародних та громадських організацій у співпраці з Національною поліцією.

2. Основні міжнародні та неурядові організації, працюють у сфері попередження насильства в сім'ї.

Література (1-42).

Практичне заняття: Взаємодія дільничного офіцера поліції з органами виконавчої влади, місцевого самоврядування, громадськістю та міжнародними організаціями щодо запобігання та протидії домашньому насильству.

Навчальна мета заняття: поглибити і розширити знання слухачів щодо принципів координації та взаємодії у сфері профілактики та протидії домашньому насильству. Основні суб'єкти попередження домашнього насильства та надання допомоги постраждалим від домашнього насильства.

Повноваження та функції підрозділів Міністерства соціальної політики як уповноваженого органу державної влади у сфері попередження домашнього насильства, Міністерства охорони здоров'я. Взаємодія ДОП з підрозділами Міністерства соціальної політики, Міністерства охорони здоров'я щодо протидії домашньому насильству. Центри соціальних служб у справах сім'ї, дітей та молоді. Служба у справах дітей.

Кількість годин: – денна форма – 2;

– заочна форма - 0.

Місце проведення: згідно з розкладом.

Навчальні питання:

1. Сутність взаємодії ДОП з територіальними підрозділами Міністерства соціального захисту, Міністерства охорони здоров'я та іншими щодо запобігання та протидії домашньому насильству.

2. Правове регулювання діяльності мобільних бригад соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі.

3. Роль ЗМІ в попередженні домашнього насильства та співпраця із дільничним офіцером поліції.

План проведення заняття:

На початку практичного заняття кожний слухач отримує індивідуальну фабулу справи про вчинення домашнього насильства (адміністративне правопорушення) та письмово вирішує завдання щодо правильного застосування норм чинного законодавства стосовно конкретної ситуації.

Перший етап – з метою закріплення за темою теоретичного матеріалу:

1. Розкрийте надання допомоги постраждалим від домашнього насильства – частина державної політики та зобов'язання держави.
2. Окресліть зміст і сутність Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі.
3. Центри соціально-психологічної реабілітації для дітей.
4. Назвіть види домашнього насильства.
5. Програми для кривдників: зміст, сутність, спрямованість, суб'єкти, впровадження.
6. Відповідальність за ухилення від проходження програми для кривдників.

Другий етап – практичне вирішення задач, запис мотивованого рішення у зошит:

Фабула.

Наталя та Іван в шлюбі 8 років. Подружжя має двох дітей (хлопчик, 8 років та дівчинка, 2 роки). В сім'ї постійно відбуваються сварки через те, що Наталя зловживає алкогольними напоями. Під час таких сварок Наталя починає бити посуд, влаштовує бійки з чоловіком під час яких наносить йому тілесні ушкодження сторонніми предметами (сковорідкою, товкачем для картоплі тощо). Чоловік у цей час намагається уникати ушкоджень, ховається до іншої кімнати, намагається словесно заспокоїти дружину. Розповідати комусь про ці випадки він соромиться.

Чи можна кваліфікувати цю ситуацію як домашнє насильство? Чому?

Хто є жертвою насильства? Яким чином це можна встановити?

Які види насильства вчиняються по відношенню до жертви?

Складіть відповідні процесуальні документи для документування факту домашнього насильства.

А також, закріплення знань основних теоретичних положень з питань правових засад діяльності підрозділів поліції у сфері попередження домашнього насильства. Дати характеристику:

- Наказу Міністерства соціальної політики від 01.08.2018 №1434 «Про затвердження Типової програми для кривдників»;

- Постанови Кабінету Міністрів України від 28 січня 2004 року №87 Про затвердження Типового положення про центр соціально-психологічної реабілітації дітей.

Третій етап – Слухачі розбиваються на групи по 5 осіб та складають алгоритм дій поліцейського в разі залучення до забезпечення публічної безпеки і порядку в за вищенаведеною фабулою:

Додаткове матеріальне забезпечення: бланки документів

Розподіл ролей:

А): поліцейський-3; правопорушник-1; потерпілий – 1.

Оцінювання: сукупність отриманих балів за проходження поліцейського квесту, а саме оцінюється:

А) точність кваліфікації дій правопорушників-1 бал;

Б) правомірність дій – 1 бал;

В) дотримання заходів особистої безпеки - 1 бал

Г) вірно складені адміністративні матеріали – 2 бали.

ТЕМА № 4. Діяльність ДОП із запобігання та протидії домашньому насильству.

Семінарське заняття. Діяльність дільничного офіцера щодо попередження та протидії домашньому насильству

Навчальна мета заняття: удосконалення теоретичних знань слухачів щодо здійснення поліцейськими (дільничними офіцерами поліції) безпосередньої взаємодії під час реалізації своїх службових повноважень.

Кількість годин: – денна форма – 2;
– заочна форма - 0.

Навчальні питання:

1. Юридична відповідальність за вчинення домашнього насильства.
2. Повноваження дільничних офіцерів поліції у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.
3. Порядок винесення термінового заборонного припису.
4. Особливості розгляду ДОП заяв і повідомлень про вчинення домашнього насильства.

План проведення заняття:

I. Обговорення навчальних питань у такій послідовності:

1. Юридична відповідальність за вчинення домашнього насильства.
2. Повноваження дільничних офіцерів поліції у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.
3. Порядок винесення термінового заборонного припису.
4. Особливості розгляду ДОП заяв і повідомлень про вчинення домашнього насильства.

II. Заслуховування цільових виступів слухачів із актуальних питань.

III. Підведення підсумків заняття.

Теми цільових виступів курсантів:

1. Повноваження та функції підрозділів Міністерства соціальної політики як уповноваженого органу державної влади у сфері попередження домашнього насильства, Міністерства охорони здоров'я.
2. Діяльність структурних підрозділів Міністерства соціальної політики щодо протидії домашньому насильству стосовно неповнолітніх її членів.

Теми рефератів:

1. Протидія та попередження домашньому насильству як напрямок державної політики України.
2. Розвиток концепції попередження та протидії домашньому насильству в міжнародних документах.

Література (1-42).

Практичне заняття. Діяльність дільничного офіцера щодо попередження та протидії домашньому насильству

Навчальна мета заняття: удосконалення теоретичних знань слухачів щодо здійснення поліцейськими (дільничними офіцерами поліції) безпосередньої взаємодії під час реалізації своїх службових повноважень.

Кількість годин: – денна форма – 2;
– заочна форма - 2.

Місце проведення: згідно з розкладом.

Навчальні питання:

1. Повноваження дільничних офіцерів поліції у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.
2. Особливості розгляду ДОП заяв і повідомлень про вчинення домашнього насильства.

План проведення поліцейського квесту:

На початку практичного заняття кожний слухач отримує індивідуальну фабулу справи про адміністративне правопорушення та письмово вирішує завдання щодо правильного застосування норм чинного законодавства стосовно конкретної ситуації.

Перший етап – з метою закріплення за темою теоретичного матеріалу:

- 1.Адміністративно-юрисдикційна діяльність ДОП у справах про вчинення домашнього насильства.
2. Охарактеризувати: поняття та правове регулювання попередження та припинення жорстокого поводження із дітьми.
- 3.Превентивна діяльність ДОП щодо домашнього насильства.

Другий етап – практичне вирішення задач, запис мотивованого рішення у зошит:

Фабула 1. Наталя та Іван в шлюбі 8 років. Подружжя має двох дітей (хлопчик, 8 років та дівчинка, 2 роки). В сім'ї постійно відбуваються сварки через те, що Наталя зловживає алкогольними напоями. Під час таких сварок Наталя починає бити посуд, влаштовує бійки з чоловіком під час яких наносить йому тілесні ушкодження сторонніми предметами (сковорідкою, товкачем для картоплі тощо). Чоловік у цей час намагається уникати ушкоджень, ховається до іншої кімнати, намагається словесно заспокоїти дружину. Розповідати комусь про ці випадки він соромиться.

*Чи можна кваліфікувати цю ситуацію як домашнє насильство? Чому?
Хто є жертвою насильства? Яким чином це можна встановити?*

Які види насильства вчиняються по відношенню до жертви?

Складіть відповідні процесуальні документи для документування факту домашнього насильства.

Фабула 2. Сергій та Надія прожили в шлюбі 6 років. На момент розлучення їхнім спільним дітям було 3 та 6 роки. Через відсутність іншого місця проживання вже колишнє подружжя з дітьми змушені були і після розлучення проживати в одному помешканні, але в різних кімнатах. Протягом 10 років після цього Сергій постійно ображав, погрожував, залякував та іншими діями робив життя Надії та двох спільних неповнолітніх дітей нестерпним.

Через постійний страх перед батьком, сильні душевні хвилювання, напружену атмосферу вдома у дітей почалися психічні розлади. Обидва підлітки перебувають на обліку в психоневрологічному диспансері.

Чи можна кваліфікувати цю ситуацію як домашнє насильство? Чому?

Хто є жертвою насильства? Яким чином це можна встановити?

Які види насильства вчиняються по відношенню до жертви?

Складіть відповідні процесуальні документи для документування факту домашнього насильства.

Якою має бути тактика розмови з жертвою та кривдником?

Третій етап –Слухачі розбиваються на групи по 5 осіб та складають алгоритм дій поліцейського в разі залучення до забезпечення публічної безпеки і порядку в за вищенаведеною фабулою:

Додаткове матеріальне забезпечення: бланки документів

Розподіл ролей:

А): поліцейський-3; правопорушник-1; потерпілий – 1.

Б) поліцейський-3; правопорушник-1; потерпілий – 1.

Оцінювання: сукупність отриманих балів за проходження поліцейського квесту, а саме оцінюється:

А) точність кваліфікації дій правопорушників-1 бал;

Б) правомірність дій – 1 бал;

В) дотримання заходів особистої безпеки - 1 бал

Г) вірно складені адміністративні матеріали – 2 бали.

Тема № 5. Попередження та протидія жорстокому поведженню із дітьми.

Семінарське заняття: Попередження та протидія жорстокому поведженню із дітьми.

Навчальна мета заняття: поглибити і розширити знання слухачів щодо вчинення домашнього насильства щодо неповнолітніх осіб; жорстокого поведження із дітьми як прояву насильства. Ознайомитись із положеннями Закону України Про охорону дитинства. Вивчити діяльність, повноваження органів опіки і піклування щодо попередження та припинення жорстокого поведження із дітьми, а також домашнього насильства, що вчиняється дітьми.

Кількість годин: – денна форма – 2;
– заочна форма - 0.

Навчальні питання:

1. Поняття та правове регулювання попередження та протидії домашньому насильству над дітьми.
2. Сутність та прояви жорстокого поводження із дітьми.
3. Сутність, значення складних життєвих обставин у яких може опинитись дитина.
4. Реагування поліцейськими на випадки жорстокого поводження із дитиною.

План проведення заняття:

I. Обговорення навчальних питань у такій послідовності:

1. Поняття та правове регулювання попередження та протидії домашньому насильству над дітьми.
2. Сутність та прояви жорстокого поводження із дітьми.
3. Сутність, значення складних життєвих обставин у яких може опинитись дитина.
4. Реагування поліцейськими на випадки жорстокого поводження із дитиною.

II. Заслуховування цільових виступів слухачів із актуальних питань.

III. Підведення підсумків заняття.

Теми цільових виступів курсантів:

1. Поняття та прояви жорстокого поводження із дитиною.
2. Особливості встановлення статусу сім'ї, що опинилась у складних життєвих обставинах.

Теми рефератів:

1. Повноваження дільничних офіцерів поліції у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.
2. Поняття та загальні положення винесення термінового заборонного припису стосовно кривдника.

Література (1-42).

Практичне заняття: Попередження та протидія жорстокому поводженню із дітьми.

Навчальна мета заняття: поглибити і розширити знання слухачів щодо вчинення домашнього насильства щодо неповнолітніх осіб; жорстокого поводження із дітьми як прояву насильства. Ознайомитись із положеннями Закону України Про охорону дитинства. Вивчити діяльність, повноваження органів опіки і піклування щодо попередження та припинення жорстокого поводження із дітьми, а також домашнього насильства, що вчиняється дітьми.

Кількість годин: – денна форма – 2;

– заочна форма - 0.

Місце проведення: згідно з розкладом.

Навчальні питання:

1. Поняття та правове регулювання попередження та протидії домашньому насильству над дітьми.
2. Сутність та прояви жорстокого поводження із дітьми.
3. Сутність, значення складних життєвих обставин у яких може опинитись дитина.
4. Реагування поліцейськими на випадки жорстокого поводження із дитиною.

План проведення поліцейського квесту:

На початку заняття кожний слухач отримує індивідуальну фабулу справи про вчинення домашнього насильства (адміністративне правопорушення) та письмово вирішує завдання щодо правильного застосування норм чинного законодавства стосовно конкретної ситуації.

Перший етап – з метою закріплення за темою теоретичного матеріалу:

1. Засвоїти поняття «сім'ї, що перебуває у тяжких життєвих обставинах».
2. Особливості встановлення статусу сім'ї, що опинилась у складних життєвих обставинах.
3. Розкрийте зміст і сутність поліцейського піклування щодо дитини.
4. Правове регулювання поліцейського піклування щодо дитини.

Другий етап – практичне вирішення задач, запис мотивованого рішення у зошит:

Фабула. Валентина та Олександр в шлюбі 10 років. Подружжя має двох дітей (хлопчик, 8 років та дівчинка, 2 роки). В сім'ї постійно відбуваються сварки через те, що Олександр зловживає алкогольними напоями. Під час таких сварок Олександр починає змушувати свою дружину вступити з ним у статевий зв'язок, стверджуючи, що це є її обов'язком перед ним як дружини.

Щоб зламати опір дружини він завдає Валентині декілька ударів, а потім гвалтує. Валентина не може кричати та чинити супротив, оскільки рядом знаходяться діти. Розповідати комусь про ці випадки вона соромиться.

Чи можна кваліфікувати цю ситуацію як домашнє насильство? Чому?

Хто є жертвою насильства? Яким чином це можна встановити?

Які види насильства вчиняються по відношенню до жертви?

Складіть відповідні процесуальні документи для документування факту домашнього насильства.

Якою має бути тактика розмови з жертвою та кривдником?

Третій етап – Слухачі розбиваються на групи по 5 осіб та складають алгоритм дій поліцейського в разі залучення до забезпечення публічної безпеки і порядку в за вищенаведеною фабулою:

Додаткове матеріальне забезпечення: бланки документів

Розподіл ролей:

А): поліцейський-3; правопорушник-1; потерпілий – 1.

Оцінювання: сукупність отриманих балів за проходження поліцейського квесту, а саме оцінюється:

А) точність кваліфікації дій правопорушників-1 бал;

Б) правомірність дій – 1 бал;

В) дотримання заходів особистої безпеки - 1 бал

Г) вірно складені адміністративні матеріали – 2 бали.

ТЕМА № 6. Загальні положення та особливості винесення поліцейськими термінового заборонного припису, проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства.

Семінарське заняття: Загальні положення та особливості винесення поліцейськими термінового заборонного припису, проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства.

Навчальна мета заняття: з'ясувати поняття адміністративного нагляду органів Національної поліції; знати щодо яких категорій осіб може бути встановлено адміністративний нагляд та з яких причин; з'ясувати яку відповідальність несуть особи за порушення правил та обмежень адміністративного нагляду.

Кількість годин: – денна форма – 2;
– заочна форма - 2.

Навчальні питання:

1. Поняття та загальні положення винесення термінового заборонного припису стосовно кривдника.
2. Діловодство, пов'язане з винесенням термінового заборонного припису стосовно кривдника.
3. Контроль за додержанням вимог чинного законодавства України під час винесення термінового заборонного припису стосовно кривдника.
4. Оцінка ризиків вчинення домашнього насильства. Обмежувальний припис стосовно кривдника.

План проведення заняття:

I. Обговорення навчальних питань у такій послідовності:

1. Поняття та загальні положення винесення термінового заборонного припису стосовно кривдника.
2. Діловодство, пов'язане з винесенням термінового заборонного припису стосовно кривдника.
3. Контроль за додержанням вимог чинного законодавства України під час винесення термінового заборонного припису стосовно кривдника.
4. Оцінка ризиків вчинення домашнього насильства. Обмежувальний припис стосовно кривдника.

- II. Заслуховування цільових виступів слухачів із актуальних питань.
- III. Підведення підсумків заняття.

Теми цільових виступів курсантів:

1. Підстави винесення термінового заборонного припису.
2. Обмежувальний припис стосовно кривдника як спеціальний захід протидії домашньому насильству..

Теми рефератів:

1. Профілактичний облік кривдників.
2. Особливості профілактики домашнього насильства щодо дітей.

Література (1-42).

Практичне заняття. Загальні положення та особливості винесення поліцейськими термінового заборонного припису, проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства.

Навчальна мета заняття: удосконалення теоретичних знань слухачів щодо здійснення поліцейськими (дільничними офіцерами поліції) безпосередньої взаємодії під час реалізації своїх службових повноважень.

Кількість годин: – денна форма – 2;
– заочна форма – 0.

Місце проведення: згідно з розкладом.

Навчальні питання:

1. Діловодство, пов'язане з винесенням термінового заборонного припису стосовно кривдника.
2. Контроль за додержанням вимог чинного законодавства України під час винесення термінового заборонного припису стосовно кривдника.
3. Оцінка ризиків вчинення домашнього насильства.
4. Обмежувальний припис стосовно кривдника.
5. Заходи тимчасового обмеження прав кривдника або покладення на нього обов'язків.

План проведення поліцейського квесту:

I. На початку курсантам пропонується вирішити завдання за наступною фабулою в групах по 5 осіб.

Фабула 1. Сергій та Надія прожили в шлюбі 6 років. На момент розлучення їхнім спільним дітям було 3 та 6 роки. Через відсутність іншого місця проживання вже колишнє подружжя з дітьми змушені були і після розлучення проживати в одному помешканні, але в різних кімнатах. Протягом 10 років після цього Сергій постійно ображав, погрожував, залякував та іншими діями робив життя Надії та двох спільних неповнолітніх дітей нестерпним. Через постійний страх перед батьком, сильні душевні хвилювання, напружену атмосферу вдома

у дітей почалися психічні розлади. Обидва підлітки перебувають на обліку в психоневрологічному диспансері.

Чи можна кваліфікувати цю ситуацію як домашнє насильство? Чому? Хто є жертвою насильства? Яким чином це можна встановити? Які документи можуть скласти поліцейські?

Фабула 2. Прийшовши зі школи хлопчик Ілля, який навчається у першому класі, розповів своїм батькам про те, що на перерві його однокласник Іван зі свого смартфона заходив на порно-сайт та показував своїм однокласникам відео порнографічного характеру. Про цю ситуацію розповіли вчительці, але та попросила нікому про інцидент не повідомляти, бо вітчим Івана агресивна людина і може завдати шкоди як батькам Іллі, так і самому хлопцю. Батьки Іллі вирішили звернутися до поліції. Під час перевірки інформації інспектор ювенальної превенції встановив, що вітчим Івана сам показував хлопцю відео порнографічного характеру, пояснюючи це тим, що у такий спосіб відповів на питання дитини «звідки беруться діти».

Чи можна кваліфікувати цю ситуацію як домашнє насильство? Чому? Хто є жертвою насильства? Яким чином це можна встановити? Які види насильства вчиняються по відношенню до жертви? Якою має бути тактика розмови з жертвою та кривдником? Які документи можуть скласти поліцейські?

Додаткове матеріальне забезпечення: бланки процесуальних документів

Розподіл ролей:

А): поліцейський-3; потерпілий-1; правопорушник - 1.

Б): поліцейський-3; хлопчик-1; вчителька-1.

Оцінювання: сукупність отриманих балів за проходження поліцейського квесту, а саме оцінюється:

А) точність кваліфікації дій правопорушників-1 бал;

Б) правомірність дій – 1 бал;

В) дотримання заходів особистої безпеки - 1 бал

Г) вірно складені адміністративні матеріали – 2 бали.

4. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна

1. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2017. 432 с.

2. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навчальний посібник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; [О. І. Безпалова, О.В. Джафарова, С.М. Князєв та ін.; передм. О. М. Бандурки] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2017. 242 с.

3. Юнін О. С. Адміністративна діяльність підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : навч. посіб. / О.С. Юнін, В.П. Мороз, К.О. Пісоцька, І.О. Тищенко, О.В. Нестерцова-Собакарь. – Дніпро: ДДУВС, 2023. – 160 с.
4. Адміністративна діяльність Національної поліції: Навч. посібник / Кол. авт. ; кер. авт. кол. к.ю.н., засл. юрист України В.А. Глуховець. – Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. – 248 с.
5. Поліцейська діяльність (у тестових завданнях) : навч.-метод. посіб. / кол. авт.; ред. Р.В. Миронюк. – Дніпро : ДДУВС, 2022. – 92 с.
6. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Видання друге. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 520 с.
7. Актуальні проблеми сімейного насильства : монографія / Перцева Т.О., Огоренко В.В., Кожина Г.М., Зеленська К.О., Носов С.Г., Терьошина І.Ф., Гненна О.М., Мамчур О.Й., Тимофєєв Р.М., Шорніков А.В.; за заг. ред. проф. Т.О.Перцевої та проф. В.В. Огоренко. Дніпро, 2021. – 188 с.
8. Довідник працівника патрульної поліції (інформаційно-довідкові матеріали з адміністративно-правових питань) / авт. кол.: Гусаров С.М., Головка О.М., Безпалова О.І., Панова О.О., Резанов С.А., Джафарова О.В., Шатрава С.О., Іванцов В.О., Завальний М.В. Харків : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2015. 144 с.
9. Законодавче забезпечення правоохоронної діяльності: навчальний посібник (до 100-річчя підготовки охоронців правопорядку у Харкові) / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В.В. Сокурєнка. Х. : Стильна типографія, 2017. 1164 с.
10. Закон України «Про Національну поліцію» : наук.-практ. комент. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, К. Ю. Мельник, О. О. Юхно та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка]. Харків, 2016. 408 с.
11. Качинська М. О. Окремі причини вчинення насильства в сім'ї: психологічний аспект // Правове регулювання суспільних відносин: актуальні проблеми та вимоги сьогодення: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Запоріжжя, 22–23 лип. 2016 р.) / ГО «Істина». Запоріжжя, 2016. С.87-88.
12. Качинська М. О. Причини латентності насильства в сім'ї. Журнал східноєвропейського права. 2016. № 33. С. 27–32.
13. Навчальний курс КМЄС «Поліцейська діяльність, орієнтована на громаду». Модуль 7: «Домашнє насильство» від 28 грудня 2020 року зі змінами від 1 лютого 2021 року.
14. Герасіна Л. М. Насильство як соціальна деструкція. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». 2015. № 1148. С. 35–40.
15. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення [станом на 20.01.2017 р.] (за заг. ред. С.В. Петкова). К. : Центр учбової літератури, 2017. 544 с.
16. Пам'ятка працівника патрульної поліції. авт. кол.: С.М. Гусаров ,О.І. Безпалова, С.А. Резанов, М.В. Завальний. Харків : Харк. нац. ун-т внутр. справ,

2015. 16 с.

17. Панова О.О. Забезпечення публічної безпеки в Україні: адміністративно-правовий аспект : монографія. Харків : Панов. 510 с.

18. Протидія домашньому насильству: практичний посібник для поліцейських. URL: <https://rm.coe.int/cvavgu-jan2018-4-ua-web/16807874e0>.

Додаткова

19. Конституція України від 28 черв. 1996 р.. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. С. 141.

20. Про Національну поліцію : закон України від 02 липня 2015 р.. URL : <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.

21. Про запобігання та протидію домашньому насильству : закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.

22. Про інформацію : закон України від 02 жовт. 1992 р. № 2657-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650.

23. Про міжнародні договори України : закон України від 29 черв. 2004 р. № 1906-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 50. Ст. 540.

24. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 р. № 8073-X. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. додаток до № 51. ст.1122. (зі змінами та доповненнями)

25. Пекінська декларація: міжнародний документ від 15 вересня 1995 року URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_507.

26. Порядок формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі : постановою Кабінету Міністрів України від 20.03.2019 №234. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/234-2019-%D0%BF>

27. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: закон України від 08.09.2005 № 2866-IV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>

28. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07 грудня 2017 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#n27>

Нормативно-правові акти

29. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі : постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року №658. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF#n12>

30. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі : постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 №658. URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-vzayemodiyi-subyektiv-shcho-zdiysnyuyut-zahodi-u-sferi-zapobigannya-ta-protidiyi-domashnomu-nasilstvu-i-nasilstvu-za-oznakoyu-stati>

31. Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України : наказ МВС України від 25.02.2019 №124. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0270-19>

32. Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства : наказ МВС України від 13.03.2019 року №369/180. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0333-19>

33. Про затвердження Типового положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі : постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 №654. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2018-%D0%BF>

34. Про затвердження Типової програми для кривдників : наказ Міністерства соціальної політики України від 01.10.2018 №1434. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1222-18>

35. Про захист прав дітей : міжнародний документ від 20.11.1989. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021

36. Про захист тварин від жорстокого поводження : закон України від 21 лютого 2006 року №3447-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3447-15>

37. Про схвалення Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2023 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2018 року №728-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/728-2018-%D1%80>

38. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15>.

39. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події : наказ МВС України від 08.02.2019 № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19>.

40. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських : Наказ МВС України від 09.11.2016 № 1179. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16>.

41. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції : наказ МВС України від 28.07.2017 р. № 650 (Зареєстровано в Мін'юсті України 21.08.2017 р. за № 1041/30909) URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17>.

42. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України : Наказ МВС України від 16.02.2018 № 111 (Зареєстровано в Мін'юсті України 28.03.2018 р. за № 371/31823). URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0371-18>.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

Офіційний веб-портал парламенту України	http://zakon.rada.gov.ua/
Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України	http://www.kmu.gov.ua/
Веб-портал МВС України	http://mvs.gov.ua/
Офіційний веб-портал Національної поліції України	https://www.npu.gov.ua/
Бібліотека Харківського національного університету внутрішніх справ	https://lib.univd.edu.ua/
Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського	www.nbuv.gov.ua
Харківська державна наукова бібліотека імені В.Г.Короленка	https://korolenko.kharkov.com/
Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого	https://nlu.org.ua/
Публічна бібліотека імені Лесі Українки	https://lukl.kyiv.ua/